

Ο μητροπολίτης Βουδαπέστης και Ουγγαρίας Ιλαρίωνας: Το Βατικανό ενέδωσε στους φιλελεύθερους στο ζήτημα των ομοφυλόφιλων ζευγαριών

Υπό την κρίση του Αγιοτάτου Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κυρίλλου τελεί η γνωμοδότηση της Συνοδικής Βιβλικής Θεολογικής Επιτροπής για την ρωμαιοκαθολική διακήρυξη «Fiducia supplicans». Η διακήρυξη που υιοθετήθηκε πρόσφατα από την Επιτροπή Διδασκαλίας της Πίστεως της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας αφορά στα ζητήματα ευλογίας των αστεφάνωτων ετερόφυλων ενώσεων και ομοφυλόφιλων ζευγαριών. Σε αυτό το ηχηρό θέμα, τον διάλογο με τους ρωμαιοκαθολικούς, καθώς και τις «παπικές» αξιώσεις του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και τους ναούς της Ρωσικής Ορθόδοξου Εκκλησίας στην Ουγγαρία αναφέρθηκε στην αποκλειστική του συνέντευξη στο πρακτορείο ειδήσεων RIA Novosti ο πρόεδρος της Συνοδικής Βιβλικής Θεολογικής Επιτροπής μητροπολίτης Βουδαπέστης και Ουγγαρίας Ιλαρίωνας.

– Σεβασμιώτατε, πώς η υπό την προεδρία σας Επιτροπή ασχολήθηκε με την εξέταση της διακηρύξεως «Fiducia supplicans»;

– Εξετάσαμε το έγγραφο αυτό κατόπιν εντολής του Αγιωτάτου Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κυρίλλου. Συγκαλέσαμε ολομέλεια της Συνοδικής Βιβλικής Θεολογικής Επιτροπής και είχα τη δυνατότητα να παρουσιάσω τα αποτελέσματα της εργασίας της ολομέλειας προσωπικά στον Αγιώτατο Πατριάρχη.

– Γιατί γενικότερα η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία καταπιάσθηκε με αυτή την διακήρυξη, που είναι άλλωστε ένα εσωτερικό κείμενο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας;

– Διότι είμαστε σε διάλογο με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και έχουμε αμοιβαίες επαφές. Επομένως, θεωρήσαμε καθήκον μας να αντιδράσουμε σε μια τόσο ακραία καινοτομία.

– Υπάρχουν πολλές ερμηνείες της διακηρύξεως: οι μεν λένε ότι είναι ένα ενδιάμεσο βήμα για τη στέψη των ομοφυλόφιλων ζευγαριών, οι δε ότι το έγγραφο προσφέρει στους ανθρώπους τη δυνατότητα να λαμβάνουν τη βοήθεια της Εκκλησίας, ακόμη και στον αγώνα κατά των παθών τους, ότι οι προσελθόντες ευλογούνται με τη σειρά τους, χωρίς να επιτρέπεται η απομίμηση της τελετής γάμου. Ποια είναι η γνώμη σας;

– Η διακήρυξη «Fiducia supplicans» προκάλεσε αναμφιβόλως πολύ αρνητική αντίδραση στην Επιτροπή μας. Ομοφώνως δεχθήκαμε ότι το έγγραφο αποτυπώνει μια πολύ σοβαρή απόκλιση από τους χριστιανικούς ηθικούς κανόνες. Είπατε ότι η ευλογία δύναται να τελείται κατά κάποιο τρόπο με διαδοχική σειρά, αλλά στην πραγματικότητα τούτο λείπει από το κείμενο. Στο κείμενο γίνεται λόγος ακριβώς για την ευλογία των ζευγαριών. Μάλιστα μνημονεύονται δύο κατηγορίες ζευγαριών. Η μια είναι ζευγάρια, τα οποία τελούν στη λεγόμενη «αδιευθέτητη κατάσταση». Δηλαδή είναι άνδρας και γυναίκα, οι οποίοι ζουν σε αστεφάνωτο γάμο ή σε αστική συμβίωση. Τέτοιες καταστάσεις είναι πάρα πολλές στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, διότι η διαδικασία διαλύσεως του γάμου είναι αρκετά περίπλοκη και είναι πολύ δύσκολο έως αδύνατο να λάβει κανείς την ευλογία της Εκκλησίας για διαζύγιο. Μια άλλη κατηγορία ανθρώπων, περί των οποίων γίνεται λόγος στο έγγραφο, είναι τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Και στους μεν, και στους δε εφαρμόζονται εφεξής τα ίδια κριτήρια.

– Πού εδώ, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, ευρίσκεται η κεντρική αντίθεση με τον χριστιανισμό;

– Για τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια γίνεται λόγος ως για ανθρώπους, οι οποίοι χρειάζονται την ευλογία της Εκκλησίας για θεραπεία και ανάταση. Δηλαδή, επιτρέπεται να ευλογούνται ακριβώς ζευγάρια, και όχι ο καθένας εξ αυτών ξεχωριστά. Ναι, μεν στη διακήρυξη κατ' επανάληψιν και ποικιλοτρόπως διατυπώνεται ο προβληματισμός ώστε να μην προσλάβουν χαρακτήρα ιεροτελεστικό αυτές οι ευλογίες, να είναι αυθόρμητες και να μην θυμίζουν εκκλησιαστικό γάμο. Εξαιτίας αυτού του προβληματισμού προτείνονται διάφορες συγκεκριμένες συστάσεις πώς αυτές οι ευλογίες να καταστούν ανόμοιες με εκκλησιαστικό γάμο. Το κείμενο ισχυρίζεται ότι η διδασκαλία της Εκκλησίας περί του γάμου ως ενώσεως ανδρός και

γυναικός ανοικτής για την τεκνογονία παραμένει αναλλοίωτη. Ταυτοχρόνως, αυτή η πρακτική της ευλογίας των ομοφυλόφιλων ζευγαριών κατά την άποψή μας έρχεται σε απόλυτη αντίθεση με τη χριστιανική ηθική διδασκαλία.

– Θα μπορούσατε να δώσετε λεπτομερέστερες διευκρινήσεις;

– Το έγγραφο δεν αναφέρεται καθόλου λ.χ. στο μυστήριο της Εξομολογήσεως, ούτε στη μετάνοια ή την καταπολέμηση της αμαρτίας. Δηλαδή, η ποιμαντική βοήθεια, που παρέχεται στους ανθρώπους οι οποίοι τελούν σε αδιευθέτητη κατάσταση ή σε ομοφυλοφιλική συμβίωση, σύμφωνα με το εν λόγω έγγραφο, δεν προϋποθέτει καθόλου ότι ο ιερέας λ.χ. θα πει σ' εκείνους τους ανθρώπους για την αμαρτωλότητα του τρόπου ζωής τους. Τούτο αφορά ιδιαίτέρως τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Και γενικότερα, η λέξη «αμαρτία» αναφέρεται στο κείμενο αρκετές φορές, αλλά αποκλειστικά στο πλαίσιο της σκέψεως ότι οι ανθρώπινες αμαρτίες δεν μπορούν να υπερκεράσουν την αγάπη του Θεού, ότι η χάρη του Θεού ενεργεί παρά τις αμαρτίες μας. Και δεν προτείνεται ούτε η μετάνοια, ούτε η διόρθωση του τρόπου ζωής εκείνων των ανθρώπων, οι οποίοι προσέρχονται για την ευλογία ακριβώς ως ζευγάρι.

– Τότε, κατά την άποψή σας, γιατί η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία υιοθέτησε αυτού του είδους το έγγραφο; Για την περαιτέρω αναγνώριση των ακαταχώρητων συμβιώσεων και την τέλεση εκκλησιαστικού γάμου σε ομοφυλόφιλα ζεύγη;

– Δεν φρονώ ότι μπορεί ήδη να γίνεται λόγος περί τελέσεως εκκλησιαστικού γάμου στα ομοφυλόφιλα ζεύγη, διότι διακηρύχθηκε ότι η διδασκαλία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας περί του γάμου ως ενώσεως ανδρός και γυναικός παραμένει αναλλοίωτη.

Όστόσο, παρατηρούμε τι συμβαίνει στις προτεσταντικές κοινότητες. Όλα άρχισαν από το ίδιο, από κάποιες μη έχοντες χαρακτήρα ιεροτελεστικό αυθόρμητες ευλογίες, στη συνέχεια πλέον σε ορισμένες προτεσταντικές κοινότητες καθιερώθηκε απλώς η τελετή της ευλογίας των ομοφυλόφιλων ζευγαριών. Δε νομίζω ότι η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία θα φθάσει μέχρι εκεί. Όμως, όλα εκλαμβάνονται ως πολύ επικίνδυνο μήνυμα και ως υποχώρηση της ηγεσίας της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας ενώπιον εκείνων των φιλελεύθερων κύκλων, οι οποίοι προσπαθούν να επιβάλλουν τη δική τους ημερήσια διάταξη.

– Είπατε ότι είναι «υποχώρηση της ηγεσίας», αλλά πώς ο ρωμαιοκαθολικός κόσμος γενικότερα, οι ιερείς και οι θρησκευόμενοι αντιμετώπισαν αυτό το κείμενο, τι γνωρίζετε γι' αυτό;

– Η διακήρυξη έχει ήδη προκαλέσει αμφιλεγόμενες αντιδράσεις στον ρωμαιοκαθολικό κόσμο. Ναι, μεν την επιδοκίμασαν και χάρηκαν λόγω αυτής οι κάθε λογής ομοφυλόφιλοι ακτιβιστές, εκπρόσωποι των σεξουαλικών μειονοτήτων. Ενώ, λ.χ. οι επιτόπιες δομές της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας σε μεμονωμένες περιπτώσεις τάχθηκαν ανοικτά εναντίον αυτής της διακηρύξεως.

– Σε ποιές χώρες συνέβη αυτό;

- Η Διάσκεψη Ρωμαιοκαθολικών Επισκόπων της Ουγγαρίας εξέδωσε απόφαση περί του μη αποδεκτού της ευλογίας των ομοφυλόφιλων ζευγαριών σε καμία περίπτωση. Το έγγραφο δεν θα εφαρμόζεται στην εκκλησιαστική ζωή της Ουγγαρίας. Το ίδιο επίσης, λ.χ. στη Νιγηρία, το Καζακστάν, τη Λευκορωσία. Φρονώ ότι στις χώρες της Αφρικής σίγουρα δεν θα εφαρμοσθεί. Δηλαδή, αυτό το έγγραφο δημιούργησε ήδη σοβαρή διαίρεση εντός αυτής της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

- Τι θα γίνει εφεξής με το «έγγραφο περί του εγγράφου», δηλαδή με τα πορίσματα της συζητήσεως της διακηρύξεως του Βατικανού από τη Συνοδική Βιβλική Θεολογική Επιτροπή;

- Η Συνοδική Βιβλική Θεολογική Επιτροπή πάντοτε εργάζεται με εντολή του Αγιωτάτου Πατριάρχη ή της Ιεράς Συνόδου. Όταν συντάσσουμε ένα κείμενο το προωθούμε στον Πατριάρχη και στη συνέχεια ο Αγιώτατος αποφασίζει τα περαιτέρω. Είτε δημοσιεύεται το κείμενο αυτό, είτε δημοσιεύεται με διορθώσεις, είτε τίθεται ως βάση κάποιων αποφάσεων, ενεργειών, επιστολών...

- Ποια αντίδραση αναμένετε από τους Ρωμαιοκαθολικούς στη γνωμοδότηση της Επιτροπής της Ρωσικής Εκκλησίας;

- Δεν θα ήθελα να προβλέψω την αντίδραση, αλλά εκπληρώσαμε το έργο μας. Η Επιτροπή μας ονομάζεται Βιβλική Συνοδική και στρέψαμε την προσοχή στο γεγονός ότι με την Αγία Γραφή κρίνεται απολύτως αδύνατο να δικαιολογηθεί αυτή η καινοφανής πρακτική. Διότι η Αγία Γραφή είναι απολύτως σαφής ως προς την ομοφυλοφιλική συμβίωση. Δώσαμε προσοχή στο ότι κατά την άποψή μας αυτές οι νέες αποφάσεις της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας αντιτίθενται στους βασικούς χριστιανικούς ηθικούς κανόνες.

Διανύσαμε το δικό μας μέρος της πορείας. Ποια όμως θα είναι η περαιτέρω τύχη του εγγράφου της Επιτροπής, και εάν θα δημοσιευθεί, ποια θα είναι η σχετική αντίδραση της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, δυσκολεύομαι να προβλέψω. Εν τούτοις, βλέπουμε ήδη ποια είναι η αντίδραση στην ίδια τη διακήρυξη («Fiducia suppricans» – σ.σ) στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, στον κόσμο.

- Πώς όλα αυτά επηρεάζουν τις σχέσεις της Ρωσικής Ορθόδοξου Εκκλησίας με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία σήμερα; Ετοιμάζονται τώρα, μεταξύ άλλων, κάποιες κοινές ειρηνευτικές προσπάθειες για τη διευθέτηση της καταστάσεως στην Ουκρανία;

- Δεν γνωρίζω τίποτε όσον αφορά τούτο. Και όταν ο Πάπας της Ρώμης αφίχθη πέρυσι στη Βουδαπέστη και τον συνάντησα, δεν συζητήσαμε σχετικά με αυτό. Είναι αλήθεια όταν ο Πάπας επέστρεφε αεροπορικώς από την Ουγγαρία οι δημοσιογράφοι τον ρώτησαν για το θέμα των συνομιλιών του με τον πρωθυπουργό της Ουγγαρίας Β. Ορμπάν και τον μητροπολίτη Ιλαρίωνα και απάντησε: «Βεβαίως δεν συζητήσαμε μόνον για την Κοκκινোসκουφίτσα». Φρονώ ότι ο Πάπας της Ρώμης εννοούσε κυρίως τον κύριο Ορμπάν, με τον οποίο συζήτησε βεβαίως πολιτικά ζητήματα. Δεν έθιξε πολιτικά ζητήματα συνομιλώντας μαζί μου.

- Αναφερόμενος στην «Κοκκινোসκουφίτσα» αστειευόταν;

– Μάλιστα, το είπε μεταφορικά. Εννοούσε ίσως ότι επρόκειτο περί σοβαρών ζητημάτων.

– **Είχατε κατ' επανάληψιν επισημάνει ότι ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως διεκδικεί τον ρόλο του «Πάπα» στον ορθόδοξο κόσμο. Πώς σχολιάζετε την είδηση ότι αυτή την εβδομάδα αποκατέστησε στον οικείο αυτού βαθμό τον πρωθιερέα Αλέξιο Ουμίνσκι, ο οποίος καθαιρέθηκε από ιεροσύνης από τη Ρωσική Εκκλησία επειδή παραβίασε τον ιερατικό όρκο, δηλαδή αρνήθηκε να επιτελεί την ευλογία του Πατριάρχη και να διαβάζει την προσευχή για την Αγία Γη των Ρως, όπου υπάρχει δέηση για να δωρισθεί η νίκη;**

– Η προηγούμενη πρωτοβουλία της Συνοδικής Βιβλικής Θεολογικής Επιτροπής ήταν να προετοιμάσει ένα εκτενές κείμενο για την καινοφανή εκκλησιολογία της Κωνσταντινουπόλεως, δηλαδή για τις καινοτομίες στη διδασκαλία για την Εκκλησία. Αυτές κατά την άποψή μας αποκλίνουν πολύ σοβαρά της ορθοδόξου Ιεράς Παραδόσεως και αποτελούν στην ουσία απόπειρα επιβολής στην Ορθόδοξη Εκκλησία σε παγκόσμια κλίμακα ενός νέου προτύπου διοικήσεως, όμοιου με εκείνο, που υφίσταται στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Το έγγραφό μας με τίτλο **«Σχετικά με την αλλοίωση της ορθοδόξου περί Εκκλησίας διδασκαλίας στις ενέργειες της ιεραρχίας του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και στις παρεμβάσεις των εκπροσώπων αυτού»** (ενεκρίθη από τη Διάσκεψη των Επισκόπων της Ρωσικής Εκκλησίας το 2023 – σ.σ.).

Δείχνουμε στο κείμενο αυτό ότι στο διάβα των αιώνων οι ορθόδοξοι, συμπεριλαμβανομένων των Πατριαρχών Κωνσταντινουπόλεως, επιχειρηματολογώντας κατά των ρωμαιοκαθολικών, υπερασπίζονταν την άποψη ότι οι κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες είναι ισότιμες μεταξύ τους, ότι δεν μπορεί να υπάρχει επίγεια κεφαλή στην Οικουμενική Εκκλησία. Να όμως, που εκείνες οι συγκεκριμένες ενέργειες, στις οποίες προχωρεί ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίος, ειδικότερα για τη νομιμοποίηση του ουκρανικού σχίσματος, για την «αποκατάσταση στον οικείο βαθμό» εκείνων, οι οποίοι για τον ένα ή άλλο λόγο απώλεσαν αυτό τον βαθμό, είναι ενέργειες, που απορρέουν από την καινοφανή διδασκαλία του. Άλλωστε, η Κωνσταντινούπολη ανακηρύσσει την εαυτό της τώρα ως ανώτατο εκκλησιαστικό εφετείο.

Δηλαδή, οποιοσδήποτε κληρικός οποιασδήποτε τοπικής Εκκλησίας, ο οποίος είναι δυσαρεστημένος με την απόφαση των εκκλησιαστικών του Αρχών, δύναται να προσφύγει στην Κωνσταντινούπολη και η Κωνσταντινούπολη θα αποφασίσει σύμφωνα με την κρίση της. Πολύ περισσότερο, αυτός ο κληρικός δύναται να διατηρεί εδαφικώς την ίδια θέση, όπως τούτο συνέβη στη Λιθουανία, όταν η Κωνσταντινούπολη «αποκατέστησε στον οικείο αυτών βαθμό» κληρικούς, οι οποίοι απώλεσαν τον βαθμό τους και εξακολουθούν να ευρίσκονται στη Λιθουανία. Βάσει αυτών έχει τώρα δημιουργηθεί μια παράλληλη δομή του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στη Λιθουανία, ενώ αυτή η χώρα αποτελεί τμήμα της κανονικής δικαιοδοσίας της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας.

– **Συμπεραίνεται ότι το εγκριθέν πέρυσι κείμενο «Σχετικά με την αλλοίωση της ορθοδόξου περί Εκκλησίας διδασκαλίας στις ενέργειες της ιεραρχίας του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και στις παρεμβάσεις των εκπροσώπων αυτού» προς το παρόν δεν**

συνέτισε τους αντιπάλους;

- Δεν είχαμε κατά νου μας ότι αυτό το κείμενο θα συνείσκει, ας πούμε έτσι, τους ιεράρχες του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Όμως, πρώτον, θα έπρεπε να συντάξουμε εκείνο το κείμενο για εσωτερική μας χρήση, ώστε όλοι στην Εκκλησία να έχουν σαφή εικόνα, γιατί επήλθε η ρήξη (της κοινωνίας με το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως - σ.σ.), και ότι δεν πρόκειται περί κάποιων συγκυριακών διαφωνιών, αλλά για από θέσης αρχής διαφωνία. Η Κωνσταντινούπολη εκπόνησε ολόκληρη νέα εκκλησιολογική διδασκαλία, η οποία έρχεται σε αντίθεση με την Ιερά Παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Επιπλέον, θέλαμε βεβαίως ώστε το κείμενο να μελετηθεί και στις άλλες κατά τόπους Εκκλησίες, και ιδίως σε εκείνες, οι οποίες δεν συμφωνούν με την Κωνσταντινούπολη. Γνωρίζουμε ότι εκεί μελετήθηκε με πολύ ενδιαφέρον.

- Δηλαδή, επισημαίνετε θετικά αποτελέσματα επικοινωνώντας με εκπροσώπους των άλλων κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών επί του θέματος;

- Ναι.

- Σεβασμιώτατε, πώς άλλαξε τον τελευταίο καιρό η κατάσταση με την αποκατάσταση και κατασκευή των πνευματικών πολιτιστικών εγκαταστάσεων στην Ουγγαρία, του ιερού καθεδρικού ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη Βουδαπέστη, των ιερών ναών στο Μισκόλτς, Τοκάι και Χεβίζ;

- Η κεντρική μας έδρα είναι ο ιερός καθεδρικός ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη Βουδαπέστη, ο οποίος ευρίσκεται στο κέντρο της πόλης, στην όχθη του Δουνάβευς, στην πλατεία Πέτεφι, πλησίον του αδριάντος του μεγάλου εθνικού ποιητή της Ουγγαρίας Σαντόρ Πέτεφι. Αυτός ο ναός κτίσθηκε στα τέλη του 18^{ου} αι. Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως προσπάθησε να προσβάλει δικαστικώς την κυριότητα μας επ' αυτού. Όταν ακριβώς διατελούσα προσωρινός ποιμενάρχης της επαρχίας Βουδαπέστης και Ουγγαρίας από το 2003 έως το 2009 είχαμε δίκη με την Κωνσταντινούπολη, καθώς κατέθεσαν αγωγή εναντίον μας. Κερδίσαμε και στους τρεις δικαστικούς βαθμούς, τον ένα μετά τον άλλο, αλλά χρειάστηκαν περίπου έξι χρόνια. Τότε άρχισε η αναστήλωση του ιερού καθεδρικού ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Καταφέραμε να αναστηλώσουμε τη βάση κάτω από τον ένα εκ των μη σωζομένων πύργων του με δαπάνες τις ρωσικής πετρελαϊκής εταιρείας «Λουκόιλ».

Η πλήρης όμως αναστήλωση κατέστη εφικτή μόνον όταν η ουγγρική κυβέρνηση το 2017 χορήγησε σημαντικά κονδύλια για τέσσερις ταυτοχρόνως ναούς: τον ιερό καθεδρικό ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη Βουδαπέστη, τον ιερό ναό του Αγίου Νικολάου Τοκάι, τον ιερό ναό της Αγίας Τριάδος στο Μισκόλτς και τον ιερό ναό της Ζωοδόχου Πηγής στο Χεβίζ. Δυστυχώς, η πανδημία επιβράδυνε σημαντικά την πορεία των έργων αναστήλωσης στις πρώτες τρεις περιπτώσεις και την κατασκευή του τετάρτου. Αλλά αυτή τη στιγμή η αναστήλωση του ιερού ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου ευρίσκεται στο τελικό στάδιο. Ολοκληρώθηκαν οι εξωτερικές επισκευές, σχεδόν ολοκληρώθηκαν οι εσωτερικές επισκευές και ασχολούμαστε τώρα μόνον με την αποκατάσταση των αγίων εικόνων στο εικονοστάσι.

Ολοκληρώθηκε η ανέγερση του ναού στο Χεβίζ, ενώ οι εργασίες διαμόρφωσης βρίσκονται σε εξέλιξη. Οι δύο άλλες εγκαταστάσεις ευρίσκονται σε διαφορετικά στάδια προετοιμασίας: στο Μισκόλτς συνεχίζονται ακόμη τα έργα αποκατάστασης, ενώ στο Τοκάι πλησιάζουν προς το τέλος.

Συζήτησε η Όλγα Λίπιτς

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/91450/>